

Інна Костенко

Доктор філософії, старший викладач кафедри економічної кібернетики.

Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ, Країна

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-4987-3764>

kostenkois@nubip.edu.ua

Захар Лютвищенко

студент освітньої програми «Економічна кібернетика» ОС «Магістр»

Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ, Країна

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ БУКМЕКЕРСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Анотація. У роботі висвітлено теоретичні та практичні засади формування ринку букмекерських послуг України. Оскільки попит на букмекерські послуги в світі динамічно зростає, при вдалому запровадженні механізму регулювання ринку він може стати сталим джерелом наповнення державного бюджету за рахунок фіскального ефекту. Охарактеризовано основні показники діяльності ринку букмекерських послуг, визначено основні показники ефективності. Важливу роль на ринку букмекерських послуг України відіграло прийняття закону щодо легалізації та регулювання ринку букмекерських послуг. Поряд з тим, пандемія та війна негативно вплинули на ключові показники букмекерських послуг. Валовий дохід БР в світі в 2022 р. в світі 109 мрд. дол. та активно зростає. В Україні складно дослідити офіційну статистику, оскільки лише 3 рік бізнес є легальним, і під впливом війни доходи від грального бізнесу в 2022 році впали фактично на половину. На 2023 рік лише Parimatch, Favbet і Vbet були офіційно ліцензованими букмекерськими конторами в Україні, проте внаслідок виявлених адміністративних порушень Parimatch і Vbet закрили свої вебсайти в країні. Змодельовано основні стратегії вибору гравцем ставки на букмекерську послугу, наведено можливі шляхи розвитку ринку букмекерських послуг в Україні в сучасних політико-економічних умовах. Майбутнє букмекерських контор буде залежати від подальших інновацій в технологіях і посилення регулювання індустрії. Цифровізація та глобалізація створюють нові перспективи для росту ринку, в той час як букмекерам доведеться адаптуватися до вимог прозорості і відповідального грального бізнесу. Важливість букмекерських контор у світовому спортивному та розважальному сегменті збережеться, якщо вони продовжать вдосконалювати безпеку та чесність своїх послуг, а також будуть ефективно реагувати на зміни у споживацькому попиті та економічні коливання.

Ключові слова: букмекерські послуги, ринок букмекерських послуг, ефективність, маржа, ставка, коефіцієнт виграшу, мінімальний депозит, мінімальна сума виводу, ризик, вірогідність, стратегія.

1. ВСТУП.

Формування ринку букмекерських послуг є досить актуальною темою для дослідження, оскільки даний ринок послуг швидко розвивається. Швидкий темп розвитку ринку букмекерських послуг може мати ряд позитивних ефектів для економіки будь-якої країни за умов формування вдалого механізму регулювання. Загальний обсяг світового ринку букмекерських послуг продовжує рости, особливо через розвиток онлайн-ставок. До 2023 року глобальний ринок ігор може бути оцінений в сотні мільярдів доларів. Європа залишається одним з найбільших ринків для букмекерських послуг, особливо у Великій Британії, де букмекерські контори є значною частиною ринку гральних ігор. Північна Америка відзначається стрімким зростанням після лібералізації законодавства у декількох штатах США, які дозволили спортивні ставки. В

Азії ринок також розширюється, зокрема через популяризацію мобільних ставок і збільшення використання інтернету в регіоні.

В Україні наразі працює більше 10 відомих букмекерських контор, їх основна специфіка діяльності – онлайн, проте оффлайн також є контори, у яких можна зробити ставку на ту, чи іншу спортивну подію. Варто зазначити про проблему регулювання та легалізації даного виду бізнесу в нашій країні. З 2022 року внаслідок ряду адміністративних порушень для частини контор було відмінено ліцензію на діяльність. Поряд з тим попит на їх послуги попри перехід в тіньовий сектор економіки зберігається.

Валовий дохід БР в світі в 2022 р. в світі 109 млрд. дол. та активно зростає. В Україні складно дослідити офіційну статистику, оскільки лише 3 рік бізнес є легальним, і під впливом війни доходи від грального бізнесу в 2022 році впали фактично на половину. Поряд з тим, в цілому розмір ринку онлайн-ставок на спорт в Україні за доходами в 2017-2022 роках продовжив мати чітку тенденцію до зростання, за рік в середньому на 5%. В 2023 році КРАІЛ видала 1 ліцензію БК. На даний час відсутня оновлена інформація про фактичні надходження до державного бюджету України від легалізації букмекерських послуг внаслідок виявлення ряду адміністративних порушень БК та проведенням розслідувань. Правовий статус букмекерських послуг охоплює не тільки процес ліцензування, але й встановлення правил, які регулюють рекламу, умови обслуговування клієнтів, заходи проти відмивання грошей, принципи відповідальної гри та захист особистих даних користувачів. Європейський підхід до регулювання часто розглядається як зразок збалансованої системи, яка одночасно захищає права споживачів та сприяє стабільному розвитку гемблінгової індустрії. Для здійснення букмекерської діяльності в Україні компанії повинні отримати ліцензію від Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ), яка забезпечує нагляд і контроль за дотриманням законодавства. Висока вартість ліцензійного збору та періодичні платежі створюють економічні бар'єри для входу на ринок. Закон визначає вимоги до місць проведення азартних ігор, кількості пунктів прийому ставок, правил гри, захисту даних гравців, а також заходів проти участі в азартних іграх неповнолітніх та інших вразливих груп населення. Незважаючи на позитивні зміни, індустрія продовжує стикатися з проблемами, такими як відмивання грошей, необхідність удосконалення законодавства та забезпечення ефективного контролю за його дотриманням.

На 2023 рік лише Parimatch, Favbet і Vbet були офіційно ліцензованими букмекерськими конторами в Україні, проте внаслідок виявлених адміністративних порушень Parimatch і Vbet закрили свої вебсайти в країні. Легалізація букмекерських послуг - це комплексний процес, який має як позитивні, так і потенційно негативні наслідки для суспільства та економіки. На жаль, значна частка БК продовжують працювати в підпіллі, таким чином працюючи в тіньовому секторі економіки та не здійснюючи податкові виплати на основі отриманих доходів.

В академічному дискурсі букмекерські послуги розглядаються через призму азартних ігор, фінансових ринків та теорії ризику та невизначеності. Вчені визначають букмекерські послуги як діяльність, що охоплює різні аспекти, від ролі букмекера як посередника у ставках на події з невизначеним результатом до їхньої функції як засобу розподілу ризиків.

Постановка проблеми. Ця частина статті описує проблему, розглядає загалом дослідження та його зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці часто аналізують ринок букмекерських послуг через призму його динаміки та зростання. Наприклад, у роботах може йтися про щорічні темпи зростання, нові тенденції в законодавстві, що регулює цю сферу, та зміну поведінки споживачів, особливо в контексті переходу на онлайн-формати. Джонатан Б. Хілл (Jonathan B. Hill) і Левонд Б. Чаркезян (Levon B. Charkazyan)

у своїх роботах підкреслюють важливість впровадження технологічних інновацій для приваблення нових клієнтів і задоволення потреб досвідчених гравців[55]. Джулія Хьорстад (Julia Hörstad), вказує на тенденції та вподобання в сегменті мобільних користувачів. Економісти Леонід Богданов та Марк Гриффітс, розглядають вплив букмекерських послуг на економіку в цілому. Вони аналізують, як доходи від грального бізнесу впливають на податкові надходження та зайнятість, а також які соціальні витрати несе за собою залежність від азартних ігор. На міжнародному рівні такі дослідники, як Роберт Віліямс (Robert Williams), порівнює регулювання букмекерських послуг у різних країнах і його вплив на захист споживачів, а також на ефективність ринку. Експерти Мартін Шарплс (Martin Sharple) і Ребекка Кассіді (Rebecca Cassidy), аналізують, як законодавчі зміни впливають на розвиток ринку. Проблема ігрової залежності також висвітлюється у наукових роботах, таких як дослідження Джима Орфорда (Jim Orford), який вказує на необхідність більш відповідального надання букмекерських послуг.

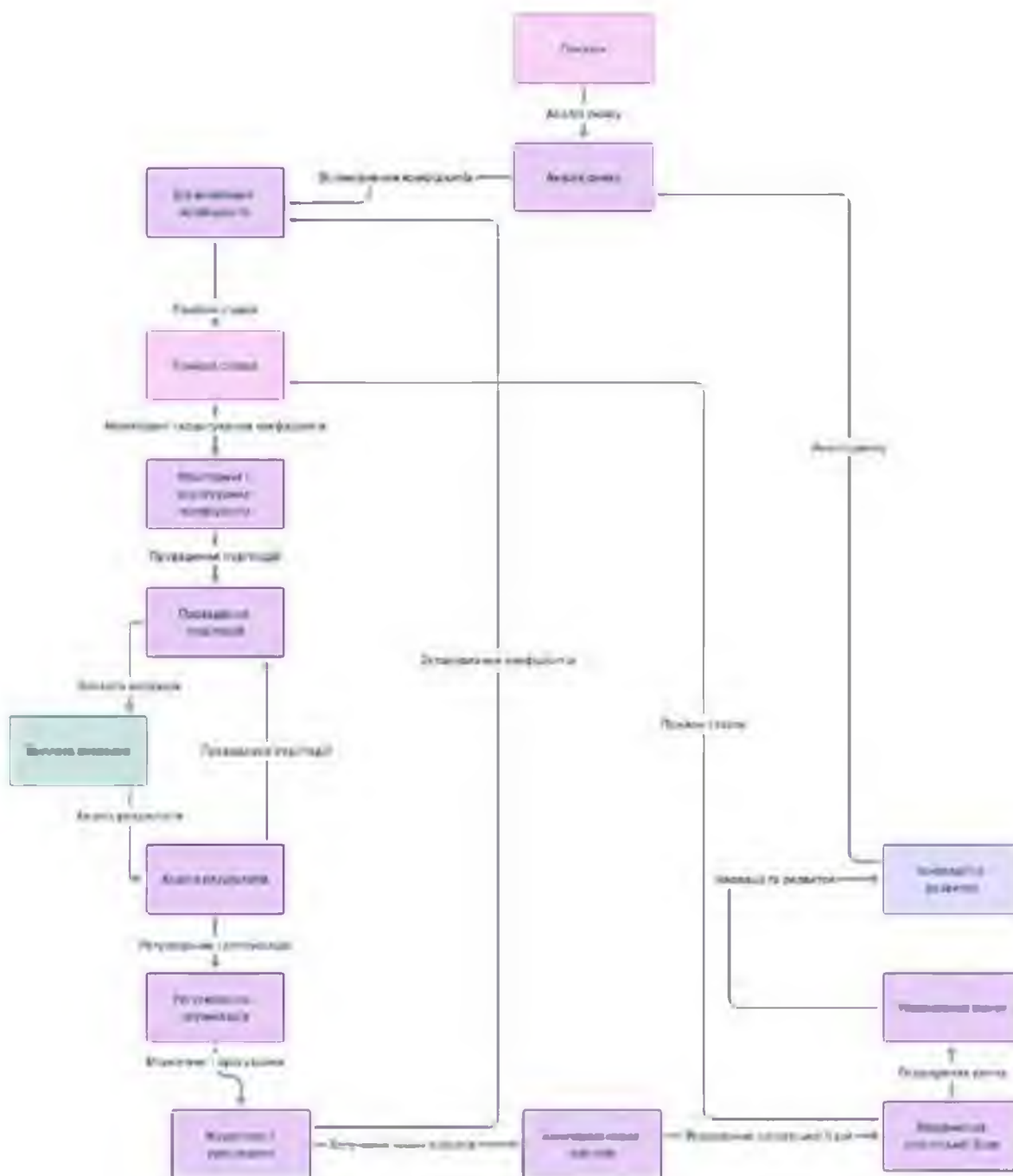
Мета публікації. Таким чином, враховуючи актуальні дослідження в цьому напрямку, можна зробити висновок про те, що ринок букмекерських послуг, як і будь-яка інша індустрія, зіштовхується з рядом викликів та проблем. Проблема визначення ефективності букмекерських послуг полягає в першу чергу в тому, що у галузі не існує універсальних критеріїв для оцінки. Ефективність може бути визначена через різні параметри: прибутковість, задоволеність клієнтів, обсяг ринку, інноваційність тощо. Без чітко визначених стандартів, компанії мають самостійно встановлювати, які аспекти слід вважати найбільш важливими для їхньої діяльності, і яким чином ці аспекти мають бути оцінені та інтерпретовані. Серед іншого важливу роль грає суб'єктивність в оцінці задоволеності клієнтів, проблема асиметрії інформації, етичні проблеми, питання регуляції в різних країнах. Резюмуючи, метою роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів формування ринку букмекерських послуг в Україні.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Для дослідження використано - методи спостереження та порівняння, а також статистичні та ігрові методи, що враховують базові поняття теорії ймовірностей.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Ринок букмекерських послуг є дуже конкурентним, і успіх на ньому вимагає не тільки здатності відповідати на поточний попит і пропозицію, але й передбачати майбутні тенденції та зміни у сфері інтересів та поведінки споживачів. Нижче схематично зображено прикладні аспекти формування попиту та пропозиції на букмекерському ринку. До введення Закону № 1334-VI, індустрія азартних ігор в Україні зазнала значного зростання, збільшившись з 2005 по 2008 рік з 346 млн євро до майже 967 млн євро. Ігрові автомати генерували 73% доходів, букмекерські контори - 16%, лотереї - 7%, а казино - лише 4%. Після змін у законодавстві ігрова індустрія "занурилася в тінь", маскуючись під лотерейну діяльність. Звіт Антимонопольного комітету вказує, що внески від лотерей до держбюджету зросли з 66,3 млн грн до 320 млн грн у період з 2009 по 2014 роки. Багато азартних ігор і букмекерство переорієнтувалися на лотерейний сектор, де в 2013 році 80,7% ставок в державних лотереях були на ігри, схожі на заборонені. Оскільки більшість ставок на спорт тепер робиться онлайн, реальний обсяг букмекерської діяльності, імовірно, набагато більший. Валовий дохід ігрового бізнесу в світі в 2022 році склав приблизно 225 млрд. \$. В Україні розмір ринку онлайн-ставок становить 155 млн \$ в 2022 році. До бюджету було сплачено 1.6 млрд. грн. В 2021 році. На кількість сплачених податків в 2022 році суттєво вплинуло вторгнення РФ, так в 2022 році до бюджету букмекерами було сплачено 0.85 млрд. грн.

На жаль, значна частка БК продовжують працювати в підпіллі, таким чином працюючи в тіньовому секторі економіки та не здійснюючи податкові виплати на основі отриманих доходів. На 2023 рік лише Parimatch, Favbet і Vbet були офіційно ліцензованими букмекерськими конторами в Україні, проте внаслідок виявлених адміністративних порушень Parimatch і Vbet закрили свої вебсайти в країні.

Букмекерські контори (БК) є ключовим елементом гральної індустрії, який надає значний економічний вплив та розваги для мільйонів людей. Аналізуючи кількісні показники БК було сформовано таблицю з даними по БК за мінімальним депозитом, бонусом, ставкою, сумою виводу, якими може скористатися гравець. Середні значення по БК: початкове значення депозиту - 29 грн, бонус – 5570 грн, початкова ставка – 6 грн,

початкова сума для виводу коштів - 71 грн. Середній розмір маржі на легалізованих БК становить 5-6 %. Основою для отримання доходу, як зазначалося раніше є маржа, нижче зображені показники середньої маржи букмекерів. Середній розмір маржі на легалізованих БК становить 5-6 %.

Таблиця 1

Кількісні показники БК України в 2023 році

Сайт	Мінімальний депозит, грн	Бонус, грн	Мінімальна ставка, грн	Мінімальна сума виводу, грн
favbet.ua	25	4500	3	100
vbetua.com	10	3000	3	50
gg.bet	40	3500	5	100
melbet.org	25	2900	10	40
mostbet.com.ua	40	9000	5	150
betwinner.com	25	3000	5	40
fan-sport.com	10	3000	3	50
betandyou.com	25	4300	5	40
1win.com	40	20000	1	40
parimatch.com	50	2500	20	100
Середнє значення	29	5570	6	71

Проведено аналіз БК на основі пошукових запитів. В цілому запити на послуги БК у зв'язку із COVID-19 дещо падали у порівнянні із минулими місяцями (це також виникло у результаті припинення проведення спортивних, та інших подій), після легалізації в 2021-2022 році запити на БК зростали. Поряд з тим слід зазначити, попри скасування ліцензій для ряду БК лише на Паріматч попит в запитах впав, це пов'язано із складністю виведення коштів та зменшенням реклами, попит на решту БК продовжує зростати. ТОВ «ПАРІ МАТЧ» з 2022 року має спад щодо запитів на 18%, ТОВ «ВБЕТ» має зростання запитів в середньому на 12%, ТОВ «ФАВБЕТ» - демонструє зростання запитів 36%. Основними областями, де ТОВ «ПАРІ МАТЧ», користується популярністю – Західна Україна. ТОВ «ФАВБЕТ», ТОВ «ВБЕТ» популярні в Північній та Центральній Україні. В цілому незважаючи на воєнний стан в країні інтерес до БК зберігається.

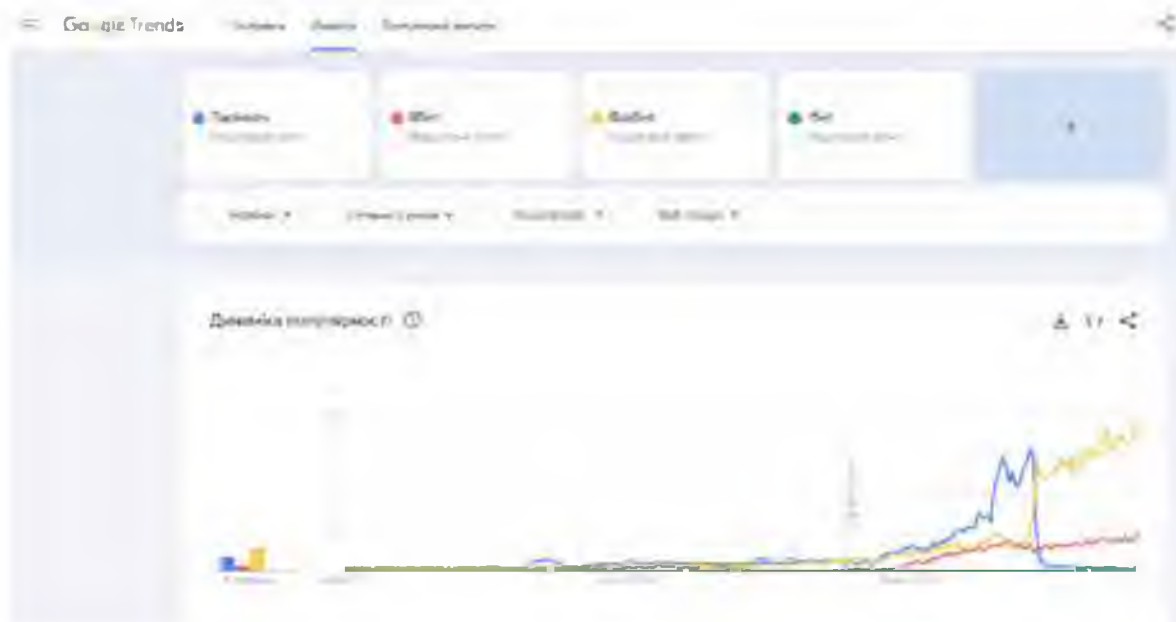

Рис.2 Запити Парімайтч, Вбет, Фавбет, Гбет

Враховуючи існуючий попит та інтерес нижче на основі аналізу механізму функціонування ринку букмекерських послуг було сформовано перелік можливих стратегій гравця на БР.

Рис. 3 Можливі стратегії гравців на БР

Особливий інтерес для обраної тематики становлять стратегії з використанням математичного апарату. Фактично всі методи для моделювання стратегії гравця на БК враховують основи теорії ймовірностей та розрахунок очікуваного доходу від ставки. Змодельовано приклад, припустимо, гравець бажає зробити ставку на футбольний матч між командами А і В. Він проводить аналіз і визначає ймовірності для кожного можливого результату: Перемога команди А: 60%. Нічия: 25%. Перемога команди В: 15%. Букмекер встановив наступні коефіцієнти: Коефіцієнт на перемогу команди А: 2.00. Коефіцієнт на нічию: 3.50. Коефіцієнт на перемогу команди В: 4.00. Гравець порівнює розраховані ймовірності з коефіцієнтами та визначає, що ймовірність перемоги команди А вища, ніж інверсійна від коефіцієнта ($60\% > 50\%$). Він робить ставку на команду А і визначає розмір ставки на основі свого банкролу та ступеня впевненості. Ця

стратегія передбачає більш об'єктивний підхід до ставок на букмекерському ринку, але вимагає великої обережності та глибокого розуміння теорії ймовірностей. Також важливо пам'ятати, що навіть з високим ступенем аналізу і передбачення, спортивні події завжди мають свій стохастичний характер, і гарантії перемоги немає.

Головним інструментом регулювання прибутковості та ризику ведення букмекерського бізнесу є встановлення коефіцієнтів на ставки, які б приваблювали клієнтів і, водночас, не призводили до банкрутства компанії. Було розглянуто механізм оцінки коефіцієнтів на виграш, який забезпечує прибутковість та допустимий рівень ризику. За результатами дослідження букмекеру не так важливо виставити реальне співвідношення сил, як потрібно правильно розрахувати думку громадськості. Тому не завжди, команда на яку виставили коефіцієнт 1,3, має дійсно 77% ймовірності перемоги. В глобальних масштабах щодо подальшого розвитку букмекерський ринок є досить прибутковим сектором, і він продовжує зростати завдяки поширенню інтернет-гемблінгу та легалізації ставок на спорт у багатьох країнах.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Майбутнє букмекерських контор буде залежати від подальших інновацій в технологіях і посилення регулювання індустрії. Цифровізація та глобалізація створюють нові перспективи для росту ринку, в той час як букмекерам доведеться адаптуватися до вимог прозорості і відповідального грального бізнесу. Важливість букмекерських контор у світовому спортивному та розважальному сегменті збережеться, якщо вони продовжать вдосконалювати безпеку та чесність своїх послуг, а також будуть ефективно реагувати на зміни у споживацькому попиті та економічні коливання. Букмекери повинні бути гнучкими, активно використовувати соціальні мережі, маркетингові стратегії, програми лояльності для приваблення клієнтів і підвищення якості обслуговування. Вони також повинні підходити до реклами своїх послуг відповідально, уникати цільової аудиторії, що включає неповнолітніх та вразливі групи населення. Нарешті, важлива їхня роль у співпраці з міжнародними організаціями для підтримки чесності в спорті та запобігання маніпуляціям, таким як договірні матчі, за допомогою обміну інформацією та систем попередження про підозрілі ставки. Ринок букмекерських послуг є важливим та перспективним для України оскільки фіскальний ефект для державного бюджету України допоможе спрямувати колосальні надходження, що допоможуть розвивати інфраструктуру, спорт, медицину, популяризувати культуру серед населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Букмекерський ринок України, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bookmaker-ratings.com.ua/bookmakers-homepage/vse-bukmekerskye-kontory/>
2. Дохід від грально бізнесу 2020, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2020/05/19/kolonka/aleksandr-radchuk/suspilstvo/doxid-kazyno-chy-lehalizuyut-hralnyj-biznes-2020-roczy>
3. Законопроект № 2713 Про внесення змін до Податкового кодексу щодо оподаткування доходів від організації та проведення азартних ігор.
4. Міністерство Фінансів України, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/>.
5. Інформаційний портал “Google Trends” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://trends.google.com/trends>
6. European Gaming & Betting Association [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.egba.eu/>

MINISTRY OF EDUCATION
AND SCIENCE OF UKRAINE

NATIONAL UNIVERSITY
OF LIFE AND ENVIRONMENTAL
SCIENCES OF UKRAINE

FACULTY OF INFORMATION
TECHNOLOGY

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

PROCEEDINGS

XI International scientific
conference

**GLOBAL AND
REGIONAL PROBLEMS OF
INFORMATIZATION IN
SOCIETY AND
NATURE USING
'2023**

15-16 November 2023

Kyiv, NULES of Ukraine

Kyiv 2023

МАТЕРІАЛИ

XI Міжнародної науково-практичної
конференції

**ГЛОБАЛЬНІ ТА
РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В
СУСПІЛЬСТВІ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ
'2023**

15-16 листопада 2023 року

Київ, НУБіП України

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В СУСПІЛЬСТВІ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ '2023

15-16 листопада 2023 року

Київ, НУБіП України

Київ 2023

УДК 004

Рекомендовано до друку вченою радою факультету інформаційних технологій Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 4 від 20.11.2023)

Укладач: к.е.н., доцент Харченко В.В.

Збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції "Глобальні та регіональні проблеми інформатизації в суспільстві і природокористуванні '2023", 15-16 листопада 2023 року, НУБіП України, К. НУБіП України, 2023. 117 с.

Відповідальність за зміст публікацій несуть автори.

© Національний університет біоресурсів
і природокористування України, 2023